

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

19 octombrie 2016*

„Trimitere preliminară — Articolele 34 și 36 TFUE — Libera circulație a mărfurilor — Reglementare națională — Medicamente de uz uman eliberate pe bază de prescripție medicală — Vânzare de către farmacii — Stabilirea de prețuri uniforme — Restricție cantitativă la import — Măsură cu efect echivalent — Justificare — Protecția sănătății și a vieții persoanelor”

În cauza C-148/15,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Oberlandesgericht Düsseldorf (Tribunalul Regional Superior din Düsseldorf, Germania), prin decizia din 24 martie 2015, primită de Curte la 30 martie 2015, în procedura

Deutsche Parkinson Vereinigung eV

împotriva

Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs eV,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din doamna R. Silva de Lapuerta, președinte de cameră, și domnii E. Regan (raportor), A. Arabadžiev, C. G. Fernlund și S. Rodin, judecători,

avocat general: domnul M. Szpunar,

grefier: domnul K. Malacek, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 17 martie 2016,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Deutsche Parkinson Vereinigung eV, de T. Diekmann, Rechtsanwalt, de K. Nordlander, advokat, de M. Meulenbelt, advocaat, și de D. Costesec, solocator;
- pentru Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs eV, de C. Dechamps, Rechtsanwalt, și de J. Schwarze;
- pentru guvernul german, de T. Henze și de A. Lippstreu, în calitate de agenți;
- pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistat de M. Russo, avvocato dello Stato;

* Limba de procedură: germana.

- pentru guvernul neerlandez, de M. Bulterman și de M. de Ree, în calitate de agenți;
 - pentru guvernul suedez, de A. Falk, de C. Meyer-Seitz, de U. Persson, de N. Otte Widgren, de E. Karlsson și de L. Swedenborg, în calitate de agenți;
 - pentru Comisia Europeană, de E. Manhaeve, de J. Herkommer și de A. Sipos, în calitate de agenți,
- după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 2 iunie 2016,
pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolelor 34 și 36 TFUE.
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Deutsche Parkinson Vereinigung eV (denumită în continuare „DPV”), pe de o parte, și Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs eV (asociație de combatere a concurenței neloiale, denumită în continuare „ZBUW”), pe de altă parte, cu privire la stabilirea de prețuri uniforme în dreptul german pentru vânzarea de către farmacii a medicamentelor de uz uman eliberate pe bază de prescripție medicală.

Cadrul juridic german

Legea privind medicamentele

- 3 Articolul 78 alineatul (1) prima teză din Gesetz über den Verkehr mit Arzneimitteln (Arzneimittelgesetz) (Legea privind medicamentele) prevede:
„Ministerul Federal al Economiei și Tehnologiei este autorizat [...] să stabilească [...]”
 1. marje de prețuri la medicamentele livrate spre revânzare prin intermediul unităților de comerț cu ridicata, al farmaciilor sau al medicilor veterinari.”
- 4 Prin Legea din 19 octombrie 2012 (BGBl. I, p. 2192), a fost introdusă următoarea teză în articolul 78 alineatul (1) din Legea privind medicamentele:
„Ordinul privind prețurile medicamentelor, adoptat pe baza primei teze, se aplică și în cazul medicamentelor introduse în domeniul de aplicare al prezentei legi în temeiul articolului 73 alineatul (1) prima teză punctul 1a.”
- 5 Articolul 73 alineatul (1) prima teză punctul 1a din Legea privind medicamentele, la care face referire articolul 78 alineatul (1) din această lege, privește vânzarea prin corespondență a medicamentelor eliberate în Germania către consumatori finali de farmacii cu sediul în alt stat membru al Uniunii Europene. Camera Comună a Curților Supreme Federale Germane a hotărât prin ordonanța din 22 august 2012 că, asemenea versiunii modificate a Legii privind medicamentele, versiunea mai veche a acestei legi trebuia interpretată în sensul că Arzneimittelpreisverordnung (Ordinul privind prețurile la medicamente) se aplică și unor astfel de vânzări.

- 6 Articolul 78 alineatul 2 din Legea privind medicamentele prevede:

„Prețurile și marjele de preț trebuie să țină seama de interesele legitime ale consumatorilor de medicamente, ale medicilor veterinari, ale farmaciilor și ale unităților de comerț cu ridicata. Trebuie să se garanteze un preț uniform de eliberare în farmacii a medicamentelor care se comercializează exclusiv prin farmacii [...]”

Ordinul privind prețul medicamentelor

- 7 Articolul 1 din Ordinul privind prețul medicamentelor prevede că fabricantul trebuie să stabilească un preț pentru medicamentul său care, potrivit articolului 2 din acest ordin, trebuie majorat cu adaosuri destinate unităților de comerț cu ridicata și, astfel cum prevede articolul 3 din ordinul menționat, farmaciilor. Acest ordin nu se aplică medicamentelor eliberate fără prescripție medicală.

Legea privind publicitatea în sectorul sănătății

- 8 Din dosarul prezentat Curții reiese că articolul 7 alineatul (1) punctul 2 din Heilmittelwerbegesetz (Legea privind publicitatea în sectorul sănătății) interzice liberalitățile în bani, precum rabaturile comerciale și bonificațiile, precum și cadourile publicitare pentru medicamentele eliberate pe bază de prescripție medicală.

Situația de fapt din litigiul principal și întrebările preliminare

- 9 DPV este o organizație de întrajutorare al cărei scop este să amelioreze condițiile de viață ale pacienților afectați de boala Parkinson și ale familiilor lor. Printr-o scrisoare din luna iulie 2009, prin care se promova o cooperare între DPV și farmacia neerlandeză cu vânzare prin corespondență DocMorris, DPV a prezentat membrilor săi un sistem de bonusuri care prevede, în cazul medicamentelor care tratează boala Parkinson și care se eliberează pe bază de prescripție medicală și nu pot fi obținute decât în farmacii, diferite bonusuri la achiziționarea lor de la DocMorris de către membrii DPV (denumit în continuare „sistemul de bonusuri”).
- 10 ZBUW consideră în special că sistemul de bonusuri încalcă reglementarea germană care prevede stabilirea unui preț uniform de distribuție în farmacii a medicamentelor eliberate pe bază de prescripție medicală.
- 11 Din dosarul prezentat Curții rezultă că Landgericht Düsseldorf (Tribunalul Regional din Düsseldorf, Germania) a admis cererea în încetare formulată de ZBUW și a interzis DPV să recomande sistemul de bonusuri într-un mod analog celui utilizat prin intermediul scrisorii trimise în luna iulie 2009. DPV a formulat o cale de atac împotriva hotărârii Landgericht Düsseldorf (Tribunalul Regional din Düsseldorf) în fața instanței de trimitere.
- 12 Această instanță arată că sistemul de bonusuri încalcă dispozițiile naționale relevante nu numai atunci când un farmacist eliberează un medicament al cărui preț este impus la un preț diferit de cel care trebuie facturat potrivit Ordinului privind prețul medicamentelor, ci și atunci când, în paralel cu cumpărarea medicamentului la prețul impus, se acordă clientului avantaje care fac cumpărarea să îi pară mai avantajoasă din punct de vedere economic.
- 13 Instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă, într-o situație precum cea din speță, articolul 78 alineatul 1 din Legea privind medicamentele, atât în versiunea inițială, cât și în versiunea modificată, constituie o restricție interzisă în temeiul articolului 34 TFUE.

- 14 În cazul în care ar fi întrunite condițiile prevăzute la acest articol, Oberlandesgericht Düsseldorf (Tribunalul Regional Superior din Düsseldorf, Germania) solicită să se determine dacă stabilirea de prețuri impuse poate fi justificată în temeiul articolului 36 TFUE pentru motive de protecție a sănătății și a vieții persoanelor. Potrivit acestei instanțe, examinarea existenței unei justificări ridică în special problema dacă posibilitatea oferită recent populațiilor rurale de a se aproviziona cu medicamente prin intermediul vânzării prin corespondență este susceptibilă cel puțin să relativizeze jurisprudența Curții care rezultă în special, în ultimul rând, din Hotărârea din 13 februarie 2014, Sokoll-Seebacher (C-367/12, EU:C:2014:68).
- 15 Instanța de trimitere este de părere că aprecierea aspectului dacă numai stabilirea de prețuri impuse pentru medicamentele eliberate pe bază de prescripție medicală ar asigura o aprovizionare uniformă a populației care acoperă ansamblul teritoriului cu medicamente eliberate pe bază de prescripție medicală va fi foarte probabil determinantă pentru soluționarea litigiului principal. Această instanță arată că, până în prezent, ZBUW nu a prezentat nici o argumentație concretă cu privire la acest aspect, nici înscrisuri care să susțină o astfel de argumentație. Expunerea de motive a reglementării naționale în discuție în litigiul principal s-ar limita și aceasta la o simplă trimitere la preținsele riscuri pe care sistemul de prețuri impuse în discuție în litigiul principal urmărește să le combată.
- 16 În această privință, instanța de trimitere are îndoieli, în plus, în legătură cu aspectul dacă, în ceea ce privește posibilitatea unei livrări prin corespondență, ar trebui, dacă este cazul, să se tolereze eventuale riscuri pentru farmaciile tradiționale, în special în zonele rurale.
- 17 În măsura în care expunerea de motive a Legii din 19 octombrie 2012 cuprinde și alte motive, instanța de trimitere nu le consideră de la început drept o justificare suficientă pentru a restrânge libera circulație a mărfurilor.
- 18 În aceste condiții, Oberlandesgericht Düsseldorf (Tribunalul Regional Superior din Düsseldorf) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 34 TFUE trebuie interpretat în sensul că stabilirea de prețuri impuse printr-o dispoziție a dreptului național pentru medicamentele eliberate pe bază de prescripție medicală reprezintă o măsură cu efect echivalent în sensul articolului 34 TFUE?

2) În cazul în care Curtea răspunde afirmativ la prima întrebare: potrivit articolului 36 TFUE, este stabilirea de prețuri impuse la medicamentele eliberate pe bază de prescripție medicală justificată pe motiv de protecție a sănătății și vieții persoanelor, atunci când aceasta este singura modalitate de a asigura pe întreg teritoriul Germaniei, în special în zonele rurale, o aprovizionare a populației cu medicamente uniformă?

3) În cazul în care Curtea răspunde afirmativ și la a doua întrebare:

ce cerințe trebuie să îndeplinească constatarea judiciară potrivit căreia împrejurarea menționată în a doua teză a celei de a doua întrebări există efectiv?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

- 19 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 34 TFUE trebuie interpretat în sensul că o reglementare națională precum cea în discuție în litigiul principal, care prevede stabilirea de prețuri uniforme pentru vânzarea de către farmacii a unor medicamente de uz uman eliberate pe bază de prescripție medicală, constituie o măsură cu efect echivalent unei restricții cantitative la import în sensul acestui articol.
- 20 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că libera circulație a mărfurilor este un principiu fundamental al Tratatului FUE, care își găsește expresia în interzicerea, prevăzută la articolul 34 CE, a restricțiilor cantitative la importul între statele membre, precum și a oricăror măsuri cu efect echivalent (Hotărârea din 5 iunie 2007, Rosengren și alții, C-170/04, EU:C:2007:313, punctul 31).
- 21 În cauza principală, este cert că sistemul de prețuri impuse se aplică atât farmaciilor cu sediul în Germania, cât și celor stabilite în alte state membre. Prin urmare, trebuie să se examineze dacă acest sistem poate fi calificat drept „măsură cu efect echivalent unei restricții cantitative”, în sensul articolului 34 TFUE.
- 22 În această privință, trebuie amintită jurisprudența constantă a Curții potrivit căreia interzicerea măsurilor cu efect echivalent unor restricții cantitative instituită la articolul 34 TFUE are în vedere orice măsură a statelor membre de natură să constituie, în mod direct sau indirect, efectiv sau potențial, un obstacol în calea importurilor între statele membre (a se vedea Hotărârea din 9 septembrie 2008, Comisia/Germania, C-141/07, EU:C:2008:492, punctul 28 și jurisprudența citată).
- 23 Curtea a hotărât de asemenea, în ceea ce privește interdicția impusă de dreptul german de a vinde prin corespondență medicamente a căror vânzare este rezervată în mod exclusiv farmaciilor din statul membru în cauză, că o astfel de interdicție constituie un obstacol mai mare pentru farmaciile situate în afara Germaniei decât pentru cele situate pe teritoriul german. Deși, pentru acestea din urmă, se poate contesta cu greu faptul că această interdicție le privează de un mijloc suplimentar sau alternativ de a accede pe piața germană a consumatorilor finali de medicamente, nu este mai puțin adevărat că le rămâne posibilitatea de a vinde medicamente în unitățile lor farmaceutice. În schimb, internetul ar reprezenta un mijloc mai important de a accede direct la piața menționată pentru farmaciile care nu sunt stabilite pe teritoriul german. O interdicție care afectează mai mult farmaciile stabilite în afara teritoriului german ar putea fi de natură să împiedice mai mult accesul la piață al produselor care provin din alte state membre decât cel al produselor naționale și constituie, prin urmare, o măsură cu efect echivalent unei restricții cantitative, în sensul articolului 34 TFUE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 11 decembrie 2003, Deutscher Apothekerverband, C-322/01, EU:C:2003:664, punctele 74-76).
- 24 În speță, trebuie constatat că, astfel cum chiar ZBUW, precum și guvernele german și suedez au subliniat, farmaciile tradiționale sunt, în principiu, mai în măsură decât farmaciile cu vânzare prin corespondență să ofere pacienților sfaturi individuale prin intermediul personalului din unitățile farmaceutice și să asigure o aprovizionare cu medicamente în caz de urgență. Întrucât farmaciile cu vânzare prin corespondență nu pot, din cauza ofertei lor reduse de servicii, să înlocuiască în mod adecvat astfel de servicii, trebuie să se considere că concurența prin prețuri este susceptibilă să reprezinte un parametru al concurenței mai important pentru acestea din urmă decât pentru farmaciile tradiționale, acest parametru condiționând posibilitatea lor de a avea acces direct pe piața germană și de a rămâne competitive pe aceasta.

- 25 În consecință, în condițiile în care vânzarea prin corespondență constituie un mijloc mai important pentru farmaciile stabilite în alte state membre decât pentru farmaciile stabilite în Germania de a avea acces direct pe această piață, chiar eventual singurul mijloc având în vedere caracteristicile specifice ale pieței germane astfel cum reies din dosarul prezentat Curții, reglementarea națională în discuție în litigiul principal nu afectează în același mod vânzarea medicamentelor naționale și cea a medicamentelor care provin din alte state membre.
- 26 Având în vedere ceea ce precedă, este necesar să se constate că impunerea unor prețuri de vânzare uniforme, astfel cum este prevăzută de reglementarea germană, afectează mai mult farmaciile stabilite în alt stat membru decât Republica Federală Germania decât pe cele care au sediul pe teritoriul german, ceea ce ar putea fi de natură să împiedice mai mult accesul la piață al produselor care provin din alte state membre decât cel al produselor naționale.
- 27 În consecință, trebuie să se răspundă la prima întrebare formulată că articolul 34 TFUE trebuie interpretat în sensul că o reglementare națională precum cea în discuție în litigiul principal, care prevede stabilirea de prețuri uniforme pentru vânzarea de către farmacii a unor medicamente de uz uman eliberate pe bază de prescripție medicală, constituie o măsură cu efect echivalent unei restricții cantitative la import, în sensul acestui articol, în condițiile în care respectiva reglementare afectează mai mult vânzarea de medicamente eliberate pe bază de prescripție medicală de către farmacii stabilite în alte state membre decât vânzarea acestor medicamente de către farmacii stabilite pe teritoriul național.

Cu privire la a doua și la a treia întrebare

- 28 Prin intermediul celei de a doua și al celei de a treia întrebări, care trebuie examinate împreună, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 36 TFUE trebuie interpretat în sensul că o reglementare națională precum cea în discuție în litigiul principal, care prevede stabilirea de prețuri uniforme pentru vânzarea de către farmacii a unor medicamente de uz uman eliberate pe bază de prescripție medicală, poate fi justificată pentru motivul protecției sănătății și a vieții persoanelor, în sensul acestui articol.
- 29 Cu titlu introductiv, trebuie amintită jurisprudența constantă a Curții potrivit căreia articolul 36 TFUE, ca excepție de la regula liberei circulații a mărfurilor în interiorul Uniunii, este de strictă interpretare (a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 ianuarie 1985, Association des Centres distributeurs Leclerc și Thouars Distribution, 229/83, EU:C:1985:1, punctul 30, Hotărârea din 11 septembrie 2008, Comisia/Germania, C-141/07, EU:C:2008:492, punctul 50, și Hotărârea din 9 decembrie 2010, Humanplasma, C-421/09, EU:C:2010:760, punctul 38).
- 30 În ceea ce privește o măsură națională care intră sub incidența domeniului sănătății publice, Curtea a hotărât în repetate rânduri că sănătatea și viața persoanelor ocupă primul loc între bunurile și interesele protejate de tratat și că revine statelor membre sarcina de a decide cu privire la nivelul la care înțeleg să asigure protecția sănătății publice, precum și cu privire la modul în care acest nivel trebuie atins. Întrucât acesta poate varia de la un stat membru la altul, este necesar să se recunoască statelor membre o marjă de apreciere (a se vedea Hotărârea din 12 noiembrie 2015, Visnapuu, C-198/14, EU:C:2015:751, punctul 118 și jurisprudența citată).
- 31 În special, necesitatea de a asigura aprovizionarea stabilă a țării în scopuri medicale esențiale este susceptibilă să justifice, în raport cu articolul 36 TFUE, o barieră în schimburile dintre statele membre, în măsura în care acest obiectiv ține de protecția sănătății și a vieții persoanelor (a se vedea Hotărârea din 28 martie 1995, Evans Medical și Macfarlan Smith, C-324/93, EU:C:1995:84, punctul 37).

- 32 Deși este cert, în cauza principală, că vânzarea prin corespondență de medicamente eliberate pe bază de prescripție medicală nu mai este interzisă în Germania, ZBUW, precum și guvernele german și suedeze arată că sistemul de prețuri uniforme care se aplică vânzării unor astfel de medicamente este justificat pentru a asigura o aprovizionare cu medicamente sigură și de calitate a populației germane.
- 33 În special, potrivit guvernului german, sistemul menționat are drept scop să asigure că farmaciile cu vânzare prin corespondență nu se angajează într-o concurență prin prețuri distructivă care ar determina dispariția unor farmacii tradiționale, mai ales în zonele rurale sau slab populate, care reprezintă locuri de implantare mai puțin atractive pentru acestea din urmă. Guvernul respectiv insistă asupra faptului că numai astfel de farmacii pot asigura o aprovizionare sigură și de calitate, mai ales în caz de urgență, precum și sfaturi individuale și un control eficace al medicamentelor distribuite.
- 34 Deși obiectivul de a asigura o aprovizionare cu medicamente sigură și de calitate pe întreg teritoriul național intră, în principiu, sub incidența articolului 36 TFUE, nu este mai puțin adevărat că o reglementare care este susceptibilă să restrângă o libertate fundamentală garantată de tratat precum libera circulație a mărfurilor nu poate fi justificată în mod valabil decât în măsura în care este de natură să asigure realizarea obiectivului legitim urmărit și nu depășește ceea ce este necesar pentru ca acesta să fie atins (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 decembrie 2010, Humanplasma, C-421/09, EU:C:2010:760, punctul 34, precum și Hotărârea din 23 decembrie 2015, Scotch Whisky Association și alții, C-333/14, EU:C:2015:845, punctul 33).
- 35 Astfel cum Curtea a hotărât deja, revine autorităților naționale, în fiecare caz concret, sarcina de a prezenta probele necesare în acest scop. Justificările susceptibile să fie invocate de un stat membru trebuie, așadar, să fie însoțite de o analiză a caracterului adecvat și a proporționalității măsurii adoptate de acest stat, precum și de elemente precise care să permită susținerea argumentării sale (a se vedea în acest sens Hotărârea din 23 decembrie 2015, The Scotch Whisky Association și alții, C-333/14, EU:C:2015:845, punctul 54, precum și jurisprudența citată).
- 36 Rezultă că o instanță națională, atunci când examinează o reglementare națională în raport cu justificarea referitoare la protecția sănătății și a vieții persoanelor, în sensul articolului 36 TFUE, are obligația să examineze în mod obiectiv, cu ajutorul datelor statistice, punctuale sau prin alte mijloace, dacă elementele de probă furnizate de statul membru în cauză permit în mod rezonabil să se aprecieze că mijloacele alese sunt apte să realizeze obiectivele urmărite, precum și dacă este posibilă atingerea acestora din urmă prin măsuri mai puțin restrictive în privința liberei circulații a mărfurilor (a se vedea în acest sens Hotărârea din 23 decembrie 2015, The Scotch Whisky Association și alții, C-333/14, EU:C:2015:845, punctul 59).
- 37 În ceea ce privește capacitatea reglementării naționale în discuție în litigiul principal de a atinge obiectivele invocate, trebuie să se constate că argumentul întemeiat pe necesitatea de a asigura o aprovizionare uniformă cu medicamente eliberate pe bază de prescripție medicală pe întreg teritoriul german nu este susținut de niciun element care să îndeplinească condițiile precizate la punctul 35 din prezenta hotărâre. În special, prin afirmațiile de natură generală care au fost prezentate în această privință în cadrul prezentei cauze, nu s-a demonstrat, astfel cum a arătat în esență avocatul general la punctul 51 din concluzii, în ce mod faptul de a impune prețuri uniforme pentru astfel de medicamente permite să se asigure o mai bună repartizare geografică a farmaciilor tradiționale în Germania.
- 38 Dimpotrivă, anumite elemente pe care se întemeiază Comisia tind să sugereze că o concurență prin prețuri mai intensă între farmacii ar fi benefică pentru aprovizionarea uniformă cu medicamente, prin stimularea implantării unor farmacii în regiuni în care numărul redus de unități farmaceutice ar permite facturarea unor prețuri mai ridicate.
- 39 În ce privește argumentul întemeiat pe o aprovizionare de calitate cu medicamente eliberate pe bază de prescripție medicală, trebuie să se constate că, contrar susținerilor guvernului german, niciun element prezentat Curții nu este de natură să dovedească faptul că, în lipsa unui sistem precum cel în discuție

în litigiul principal, farmaciile cu vânzare prin corespondență ar fi în măsură să se angajeze într-o concurență în termeni de preț, astfel încât servicii esențiale precum îngrijirea de urgență nu ar mai putea fi garantate în Germania din cauza diminuării importante a numărului unităților farmaceutice. În această privință, trebuie amintiți parametrii de concurență, alții decât cel al prețului, astfel cum sunt expuși la punctul 24 din prezenta hotărâre, care ar putea eventual permite farmaciilor tradiționale confruntate cu concurența pe care o constituie vânzarea prin corespondență să rămână competitive pe piața germană.

- 40 De asemenea, elementele prezentate în fața Curții în cadrul prezentei cauze nu sunt suficiente pentru a demonstra că o concurență prin prețuri în ceea ce privește medicamentele eliberate pe bază de prescripție medicală ar avea o influență negativă asupra desfășurării de către farmaciile tradiționale a anumitor activități de interes general precum fabricarea de medicamente pe bază de rețetă sau menținerea unui anumit stoc și a unei selecții de medicamente. Dimpotrivă, astfel cum a arătat în esență avocatul general la punctul 47 din concluzii, s-ar putea dovedi că, în condițiile unei concurențe prin prețuri din partea farmaciilor cu vânzare prin corespondență, farmaciile tradiționale ar fi stimulate să dezvolte astfel de activități.
- 41 Nu se dovedește, în conformitate cu condițiile precizate la punctul 35 din prezenta hotărâre, nici pretinsul raport dintre prețurile de vânzare impuse în cauza principală și o reducere importantă a riscului ca pacienții să încerce să exercite o presiune asupra medicilor pentru a obține rețete de complezență.
- 42 În ceea ce privește teza invocată de ZBUW și de guvernul german potrivit căreia pacientul, într-o stare de sănătate slăbită, nu ar trebui să fie obligat să realizeze o analiză a pieței pentru a determina farmacia care oferă medicamentul căutat la prețul cel mai favorabil, trebuie amintit că existența unui risc real pentru sănătatea umană trebuie evaluată nu în raport cu considerații de ordin general, ci pe baza unor cercetări științifice relevante (a se vedea în acest sens Hotărârea din 14 iulie 1994, van der Veldt, C-17/93, EU:C:1994:299, punctul 17). Or, considerațiile atât de generale invocate în această privință nu sunt nicidecum suficiente pentru a demonstra adevăratul risc pentru sănătatea umană pe care l-ar reprezenta posibilitatea consumatorului de a încerca să obțină medicamente eliberate pe bază de prescripție medicală la un preț mai redus.
- 43 De altfel, trebuie să se observe, astfel cum au procedat DPV și guvernul neerlandez, că, în speță, o concurență prin prețuri ar putea fi de natură să profite pacientului, în măsura în care ar permite eventual să se ofere, în Germania, medicamente eliberate pe bază de prescripție medicală la prețuri mai favorabile decât cele impuse în prezent de acest stat membru. Astfel, după cum Curtea a hotărât deja, protecția eficace a sănătății și a vieții persoanelor impune în special ca medicamentele să fie vândute la prețuri rezonabile (a se vedea Hotărârea din 20 mai 1976, de Peijper, 104/75, EU:C:1976:67, punctul 25).
- 44 În sfârșit, trebuie adăugat că faptul că există alte măsuri naționale precum norma de excludere a altor persoane decât farmaciștii de la dreptul de a deține și de a exploata farmacia, care are ca obiectiv, potrivit dosarului de care dispune Curtea, o aprovizionare sigură și de calitate în Germania cu medicamente eliberate pe bază de prescripție medicală, nu are nicio incidență asupra aprecierii Curții privind sistemul de stabilire a prețurilor în discuție în cauza principală.
- 45 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se considere că o restricție precum cea care rezultă din reglementarea în discuție în litigiul principal nu se dovedește aptă să atingă obiectivele invocate și nu poate, așadar, să fie considerată justificată de realizarea acestora.
- 46 În consecință, trebuie să se răspundă la a doua și la a treia întrebare adresate că articolul 36 TFUE trebuie interpretat în sensul că o reglementare națională precum cea în discuție în litigiul principal, care prevede stabilirea de prețuri uniforme pentru vânzarea de către farmacii a unor medicamente de

uz uman eliberate pe bază de prescripție medicală, nu poate fi justificată pentru motivul protecției sănătății și a vieții persoanelor, în sensul acestui articol, întrucât respectiva reglementare nu este aptă să atingă obiectivele urmărite.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- ⁴⁷ Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

- 1) **Articolul 34 TFUE trebuie interpretat în sensul că o reglementare națională precum cea în discuție în litigiul principal, care prevede stabilirea de prețuri uniforme pentru vânzarea de către farmacii a unor medicamente de uz uman eliberate pe bază de prescripție medicală, constituie o măsură cu efect echivalent unei restricții cantitative la import, în sensul acestui articol, în condițiile în care respectiva reglementare afectează mai mult vânzarea de medicamente eliberate pe bază de prescripție medicală de către farmacii stabilite în alte state membre decât vânzarea acestor medicamente de către farmacii stabilite pe teritoriul național.**
- 2) **Articolul 36 TFUE trebuie interpretat în sensul că o reglementare națională precum cea în discuție în litigiul principal, care prevede stabilirea de prețuri uniforme pentru vânzarea de către farmacii a unor medicamente de uz uman eliberate pe bază de prescripție medicală, nu poate fi justificată pentru motivul protecției sănătății și a vieții persoanelor, în sensul acestui articol, întrucât respectiva reglementare nu este aptă să atingă obiectivele urmărite.**

Semnături